

Advies 1: Onderzoek rondom pilots Grootschalig Risicogericht Testen

Begeleidingscommissie Grootschalig Risicogericht Testen

December 2020

Inleiding begeleidingscommissie

De overheid bekijkt hoe grootschalig risicogericht testen kan worden ingezet bij de bestrijding van het coronavirus. Het idee is dat gericht en breed testen bij bepaalde doelgroepen, situaties en/of locaties waar een verhoogde infectiegraad is of dreigt, kan bijdragen aan een nog beter zicht op en bestrijding van het virus. Door in korte tijd veel mensen (een aantal keer) te testen wordt verdere transmissie beperkt. Dit geldt uiteraard alleen indien positief geteste mensen de hierbij behorende maatregelen naleven. Dit betekent dat onderzoek naar testbereidheid en manieren om naleving van isolatie- en quarantainemaatregelen te verbeteren onlosmakelijk verbonden is aan de doelstelling. In pilots wordt verkend hoe grootschalig risicogericht testen bij kan dragen aan de bestrijding van het coronavirus en wat nodig is voor landelijke uitrol. Op verzoek van de Minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) is een begeleidingscommissie opgericht die de Minister zal adviseren over de aanpak en het verloop van de pilot(s) rondom grootschalig risicogericht testen. Daarnaast geeft de commissie advies aan de Minister over de geleerde lessen voor verdere opschaling en landelijke uitrol in Nederland voor de bestrijding van Covid-19.

Advies 1: onderzoek rondom pilots Grootschalig Risicogericht Testen

Hierbij brengt de begeleidingscommissie een eerste advies uit over de onderzoeksvragen en hieraan gerelateerde zaken die de Minister van VWS meegeeft in haar opdracht aan de pilots Grootschalig Risicogericht Testen om opschaling en landelijke uitrol van grootschalig risicogericht testen mogelijk te maken.

Advies: drie hoofdvragen

- De begeleidingscommissie adviseert om drie hoofdvragen – naast eventuele andere vragen die vanuit regionaal perspectief worden meegenomen – centraal te stellen in het onderzoek rondom de pilots:
 1. Wat is de impact van de gekozen aanpak/strategie?
 2. Welke lessen kunnen getrokken worden wanneer grootschalig risicogericht testen daadwerkelijk uitgevoerd wordt?
 3. Hoe is de aanpak/strategie, of delen hiervan, schaalbaar naar de rest van Nederland?

Hierbij is het belangrijk om in acht te nemen dat in het korte tijdsbestek waarin de pilots uitgevoerd worden goede descriptieve data verwacht mogen worden, maar waarschijnlijk geen harde uitspraken gedaan kunnen worden over de effectiviteit van (specifieke aspecten van) de aanpak op basis van vergelijkingen tussen strategieën.

- De begeleidingscommissie adviseert dat onderzoekers in de pilots van tevoren zo veel mogelijk duidelijke indicatoren, met betrekking tot zowel het proces als eventuele uitkomsten, definiëren. Wanneer is de pilot geslaagd te noemen? Te denken valt hierbij aan procesindicatoren (bijvoorbeeld % mensen dat komt testen) en uitkomstindicatoren (bijvoorbeeld % mensen dat zich aan de quarantainemaatregelen houdt, verlagen van de incidentie).
- De begeleidingscommissie adviseert om in de pilots duidelijke focus aan te brengen gezien de krappe doorlooptijd waardoor mogelijk niet alles wat wenselijk is onderzocht kan worden. Zij adviseert hierbij zo veel als mogelijk ambitieus te zijn. De verantwoordelijke bestuurders zullen de ruimte en commitment in de gemeenteraad moeten creëren.
- De begeleidingscommissie adviseert dat het ministerie van VWS zorgdraagt dat zij regie heeft in het overzicht op de verschillende pilots die rondom testen worden uitgevoerd en de hieruit voortkomende geleerde lessen samenbrengt.

Advies voor uitwerking van hoofdvragen

- De begeleidingscommissie adviseert de onderzoekers om waar mogelijk onderstaande elementen en onderzoeksvragen – als uitwerking van de hoofdvragen zoals hierboven vermeld – mee te nemen in de onderzoeken rondom de pilots.

1. Wat is de impact van de gekozen aanpak/strategie?

Testen: op welke wijze kan een hoge testbereidheid bewerkstelligd worden?

- Wat is een doelgerichte aanpak die aansluit bij de sociaal-economische status, belevingswereld en taalvaardigheid van de doelgroep¹?
- Hoeveel mensen willen mee doen en wat zijn redenen om wel/niet mee te doen?
- Welke inspanningen en methoden worden ingezet om effectief gedrag te bevorderen en wat is de impact/ het resultaat van deze?
- Welke communicatiestrategieën zijn hierbij effectief?

Traceren: op welke wijze kan meewerken aan traceren bevorderd worden²?

- Hoe kan meewerken aan BCO ondersteund worden?

¹ Denk aan wijkcoaches, incentives voor testen; smart testen/app, et cetera.

² Meerdere factoren van invloed op meewerken aan traceren en naleving van maatregelen, onder meer: acceptatie van risiconotificatie, geloof in zinvolheid van thuisblijven, betrouwbaarheid en nut van maatregelen, zichzelf in staat achten om maatregelen uit te voeren, opvattingen over kwetsbaarheid (zichzelf en anderen), mogelijke inkomstenderving, sociale norm, steun in uitvoering (isolatie), opvattingen over het individueel nut; voordeel m.b.t. "eerder opengaan van samenleving", eerdere ervaringen. Mogelijk hangt dit ook samen met testbereidheid.

- Hoeveel mensen willen mee doen en wat zijn redenen om wel/niet mee te doen?
- Welke communicatiestrategieën zijn hierbij effectief?
- Welke inspanningen en methoden worden ingezet om effectief gedrag te bevorderen en wat is de impact/ het resultaat van deze?

Isoleren: op welke wijze kan naleving van de isolatie- en quarantainemaatregelen bewerkstelligd worden²?

- Wat is een doelgerichte en effectieve aanpak die aansluit bij de sociaal-economische status, belevingswereld en taalvaardigheid van de doelgroep?
 - Hoe kan isolatie en quarantaine effectief ondersteund worden?
 - Hoeveel mensen willen meedoen en wat zijn redenen om wel/niet mee te doen?
- De begeleidingscommissie constateert dat de toe te passen testen (voldoende) betrouwbaar dienen te zijn voor grootschalig risicogericht testen voordat pilots en onderzoek naar testbereidheid en naleving van isolatie- en quarantainemaatregelen uitgevoerd kan gaan worden. Zijn immers de testen niet betrouwbaar (denk aan fout-positieve testuitslagen) dan vervalt de ethische basis voor de maatregelen.
 - De begeleidingscommissie adviseert om voort te bouwen op reeds beschikbare hulpmiddelen en methoden – op zowel nationaal als lokaal niveau – om meewerken aan traceren en naleving van isolatie- en quarantainemaatregelen te bevorderen en er voor zorg te dragen dat mensen deze hulpmiddelen ook kunnen vinden en toepassen.
 - De begeleidingscommissie adviseert de inzet van een brede mix van communicatiestrategieën en onderstreept het belang van goede communicatie, mede in de context van vertrouwen in het proces van testen, traceren en isoleren. Deze communicatie zal waarschijnlijk niet enkel de medische aspecten moeten betreffen.
 - De begeleidingscommissie adviseert onderzoekers om outside-the-box te denken en lef te hebben in het opstellen van een doelgerichte aanpak. Zij adviseert om verder te gaan dan alleen communicatie over medische informatie met behulp van flyers of soortgelijk, om maatwerk te leveren voor mensen in quarantaine en om mensen te activeren en uit te dagen om uit de modus van 'uitzitten' te komen en over te gaan in een actieve modus van 'mogelijkheden verkennen en benutten'. Hierbij kan ook worden gedacht aan inzetten van mensen met 'lokaal gezag' uit verschillende gemeenschappen (influencers, sporters, geestelijken). Ook kan gedacht worden aan het invullen van quarantaine op een positieve manier (bijvoorbeeld gratis toegang tot de online bibliotheek).

2. Welke lessen kunnen getrokken worden wanneer grootschalig risicogericht testen daadwerkelijk uitgevoerd wordt?

- Welke variabelen geven in een zo vroeg mogelijk stadium een indicatie waar een verhoogde infectiegraad dreigt te ontstaan? Deze vraag zal ook data uit andere onderzoeken dan de pilot moeten betrekken.
- Wat is de impact van de gekozen strategie op de prevalentie?

- In welke mate is het test- en traceerbeleid effectief en proportioneel bij grootschalig risicogericht testen?
 - In welke mate zijn de isolatie- en quarantainemaatregelen effectief en proportioneel bij grootschalig risicogericht testen?
 - In welke mate kan grootschalig risicogericht testen bijdragen aan het beperken van (welke) regionale of landelijke maatregelen?
 - Wat zijn de specifieke voor- en nadelen van grootschalig risicogericht testen, ten aanzien van zowel praktische, als sociale en ethische aspecten (proportionaliteit, subsidiariteit). Staan de eventuele negatieve neveneffecten van de toegepaste strategie in goede verhouding tot de gewenste effecten?
- De begeleidingscommissie benadrukt dat in het korte tijdsbestek waarin de pilots uitgevoerd worden goede descriptieve data verwacht mogen worden, maar dat zeer waarschijnlijk geen causale uitspraken gedaan kunnen worden over bijvoorbeeld veranderingen in risico-indicatoren of andere (specifieke) aspecten van de aanpak op basis van vergelijkingen tussen strategieën. Zij adviseert dan ook om in de conclusies die volgen uit de onderzoeken duidelijk te expliciteren welke onzekerheden hieraan gerelateerd zijn.
3. Hoe is de aanpak/strategie, of delen hiervan, schaalbaar naar andere regio's en de rest van Nederland?
- Welke middelen zijn benodigd?
 - a. Personele capaciteit
 - b. Testen
 - c. Teststraten
 - d. Registratiesystemen
 - e. BCO
 - Welke ethische, sociale, bestuurlijke en juridische factoren spelen en dienen geadresseerd te worden bij grootschalig risicogericht testen in een specifiek gebied/regio, in grote delen van of heel Nederland?
- De begeleidingscommissie adviseert om in een aantal (deel)gemeenten pilots uit te voeren. Bekend is dat de eerste pilot in Rotterdam plaatsvindt. Het is daarnaast wenselijk om ook ervaring op te doen in niet-stedelijke gebieden. Het is noodzakelijk zo dat de pilot een beperkt aantal steden/gemeenten zal betreffen. Dat zal betekenen dat de vertaling van de resultaten naar andere situaties een aantal slagen om de arm zal moeten houden.
- De begeleidingscommissie adviseert om in het bijzonder aandacht te hebben voor de ethische vraagstukken die spelen bij het grootschalig risicogericht testen. In aansluiting daarop zal ook steeds duidelijk moeten zijn hoe de bestuurlijke aansturing geregeld is.